

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI

ETIKA

DRŽAVNA MATURA

šk. god. 2025./2026.

ETI.65.HR.R.K1.28

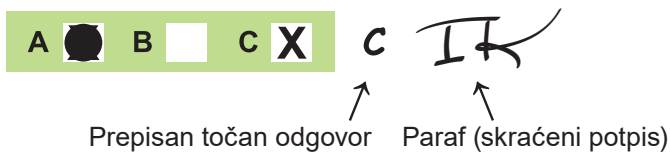

65184

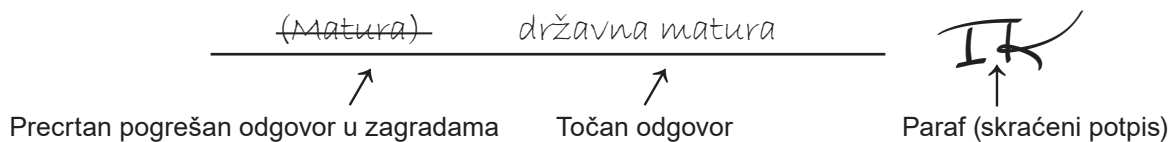
Način označavanja odgovora na listu za odgovore:

Način ispravljanja pogrešaka na listu za odgovore:

Način ispravljanja pogrešaka u ispitnoj knjižici i na listu za čistopis:

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

DRŽAVNA MATURA

ETIKA

1 2 3 4 5 7 8 9 0

Identifikacijska naljepnica
PAŽLJIVO NALIJEPI!

E
T
I
1

List za odgovore

D-S065

1.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
2.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
3.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
4.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
5.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
6.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
7.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
8.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
9.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
10.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
11.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
12.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
13.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
14.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
15.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
16.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
17.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐

Šifra ocjenjivača: _____

ETI.65.HR.R.L1.02

65185

NE FOTOKOPIRATI
OBRAZAC SE ČITA OPTIČKI

NE PISATI PREKO
POLJA ZA ODGOVORE

Označavati ovako: **X**

E
T
I
1

18. Popunjava
ocjenjivač 0 ☐ 1 ☐ NO ☐19. Popunjava
ocjenjivač 0 ☐ 1 ☐ NO ☐20. Popunjava
ocjenjivač 0 ☐ 1 ☐ NO ☐21. Popunjava
ocjenjivač 0 ☐ 1 ☐ NO ☐22. Popunjava
ocjenjivač 0 ☐ 1 ☐ NO ☐23. Popunjava
ocjenjivač 0 ☐ 1 ☐ NO ☐24. Popunjava
ocjenjivač 0 ☐ 1 ☐ NO ☐25. Popunjava
ocjenjivač 0 ☐ 1 ☐ NO ☐

PRITISNUTI OVDJE I OTRGNUTI!

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

DRŽAVNA MATURA

ETIKA

Zadatak esejskoga tipa OCJENJIVAČ **1**

1 2 3 4 5 7 8 9 0

Identifikacijska naljepnica
PAŽLJIVO NALIJEPI!

E
T
I
2

PRAZAN LIST ☐

D-S065

1.

Pojmovi

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

4. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

5. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2.

Argumentacija

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

3.

Primjerenost
primjera

0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

4.

Kompozicija

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

Šifra ocjenjivača: _____

ETI.65.HR.R.E2.01

65186

NE FOTOKOPIRATI
OBRAZAC SE ČITA OPTIČKI

NE PISATI PREKO
POLJA ZA ODGOVORE

Označavati ovako: **X**

E
T
I
2

PRITISNUTI OVDJE I OTRGNUTI!

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

DRŽAVNA MATURA

ETIKA

Zadatak esejskoga tipa OCJENJIVAČ **2**

1 2 3 4 5 7 8 9 0

Identifikacijska naljepnica
PAŽLJIVO NALIJEPI!

E
T
I
2

PRAZAN LIST ☐

D-S065

1.

Pojmovi

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

4. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

5. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2.

Argumentacija

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐

3.

Primjerenost
primjera

0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

4.

Kompozicija

1. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

2. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

3. 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

Šifra ocjenjivača: _____

ETI.65.HR.R.F2.01

65187

NE FOTOKOPIRATI
OBRAZAC SE ČITA OPTIČKI

NE PISATI PREKO
POLJA ZA ODGOVORE

Označavati ovako: **X**

E
T
I
2

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte sve upute i slijedite ih.

Ne okrećite stranicu i ne rješavajte zadatke dok to ne odobri voditelj ispitne prostorije.

Ispit traje **150** minuta.

Dobro rasporedite vrijeme kako biste mogli riješiti sve zadatke.

Ispred svake skupine zadataka uputa je za rješavanje. Pozorno je pročitajte.

Esej napišite slijedeći priloženu uputu i smjernice za pisanje eseja.

Esej obvezno napišite na list za čistopis u ovoj ispitnoj knjižici.

Pišite čitko. Esej će se bodovati s nula (0) bodova ako je nečitko napisan.

Možete pisati po listu za koncept, ali se njegov sadržaj neće bodovati.

Na 2. stranici ove ispitne knjižice prikazani su način označavanja odgovora i načini ispravljanja pogrešaka. Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti paraf (isključivo skraćeni potpis, a ne puno ime i prezime).

Upotrebljavajte isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Kad riješite zadatke, provjerite odgovore.

Provjerite jeste li nalijepili identifikacijske naljepnice na sve ispitne materijale.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 22 stranice, od toga 4 prazne.

I. Zadatci višestrukoga izbora

U sljedećim zadatcima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.
Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.
Točan odgovor donosi jedan bod.

1. Kako se naziva ljudska sposobnost koja omogućuje čovjeku izbor u načinu vlastitoga djelovanja?

A. običajnost
B. religioznost
C. slobodna volja
D. moralna norma

(1 bod)

2. Pozorno pročitajte tvrdnju.

Čini drugome ono što želiš da drugi čine tebi.

Kako se naziva sud koji je izražen navedenom tvrdnjom?

A. moralni sud
B. estetski sud
C. amoralni sud
D. metaetički sud

(1 bod)

3. Što je prema antičkome mitu ograničilo slobodu djelovanja antičkoga junaka Edipa te u konačnici dovelo do njegovih tragičnih moralnih izbora?

A. sudbina
B. silništvo
C. siromaštvo
D. savezništvo

(1 bod)

4. Koji je od navedenih pojmova prijeko potreban kako bi osoba mogla moralno djelovati?

- A. razum
- B. sumnja
- C. solidarnost
- D. obrazovanost

(1 bod)

5. Kako se naziva etičko stajalište koje zagovara miran suživot različitih kultura u istoj političkoj zajednici temeljen na međusobnome razumijevanju i prihvaćanju?

- A. globalizam
- B. nacionalizam
- C. kozmopolitizam
- D. multikulturalizam

(1 bod)

6. Prema kojoj se od navedenih značajki pravni sustav razlikuje od morala?

- A. Pravni sustav je povijesno uvjetovan.
- B. Pravni sustav počiva na skupu nepisanih pravila.
- C. Pravni sustav služi regulaciji međuljudskih odnosa.
- D. Pravni sustav počiva na formaliziranome skupu pravila i institucija.

(1 bod)

7. Koja je temeljna svrha trodiobe vlasti u demokratskome političkom poretu?

- A. učinkovitost političkoga odlučivanja
- B. političko zastupanje različitih interesa u društvu
- C. uključenost većega broja ljudi u političko odlučivanje
- D. međusobna kontrola i ravnoteža pojedinih grana vlasti

(1 bod)

8. Kakav je odnos između političke moći i moralne odgovornosti subjekata u demokratskome političkom poretku?

- A. Veća politička moć smanjuje moralnu odgovornost.
- B. Veća politička moć oslobađa od moralne odgovornosti.
- C. Stupanj političke moći ne utječe na moralnu odgovornost.
- D. Veća politička moć donosi i povećanu moralnu odgovornost.

(1 bod)

9. Koje od navedenih ljudskih prava pripada pravima prve generacije?

- A. pravo na umjetničko djelovanje
- B. pravo na život i slobodu govora
- C. pravo na zdrav okoliš i prirodne resurse
- D. pravo na stanovanje i zdravstvenu zaštitu

(1 bod)

10. Pozorno pročitajte tekst.

Policajac je prilikom kontrole prometa zaustavio vozilo zbog značajnoga prekoračenja dopuštene brzine. Ispostavilo se da je vozač njegov školski kolega i dobri prijatelj. Srdačno su se pozdravili. Policajac je nakon toga uručio vozaču prekršajni nalog uz novčanu kaznu.

Koji od navedenih pojmova objašnjava policajčev postupak?

- A. sukob interesa
- B. izravna diskriminacija
- C. obrnuta diskriminacija
- D. profesionalna dužnost

(1 bod)

11. Kako se naziva etičko učenje prema kojemu čovjek treba imati moralne obzire prema svim oblicima života?

- A. hedonizam
- B. biocentrizam
- C. ekocentrizam
- D. antropocentrizam

(1 bod)

12. Kako se naziva etički pojam koji označava dobrobit cjeline svega postojećega, organske i neorganske prirode, jer o dobrobiti cjeline ovisi dobrobit njezinih pojedinih dijelova?

- A. ekološki holizam
- B. ekološki aktivizam
- C. ekološki minimalizam
- D. ekološki pluriperspektivizam

(1 bod)

13. Kako se naziva projekt koji je okupio većinu svjetskih religija i duhovnih pokreta nastojeći utvrditi zajedničke moralne vrijednosti čovječanstva?

- A. Svjetski etos
- B. Svjetski altruizam
- C. Svjetska solidarnost
- D. Svjetska pravednost

(1 bod)

14. Pozorno pročitajte tekst.

Tanja i Katarina podjednako su talentirane tenisačice. Tanja potječe iz dobrostojeće obitelji koja joj može priuštiti privatnoga trenera i najbolju opremu. Katarina živi sa samohranim ocem i trima sestrama. Otac Katarini, unatoč velikomu trudu, jedva može priuštiti opremu za treninge na javnim teniskim terenima.

Kako se naziva opisana situacija prema kojoj Tanja i Katarina nemaju jednake šanse u ostvarenju sportske karijere?

- A. društvena nejednakost
- B. pozitivna diskriminacija
- C. rodna neravnopravnost
- D. neposredna diskriminacija

(1 bod)

15. Koja se vrlina prema Platonu ostvaruje u idealnoj državi u kojoj svatko radi posao u skladu sa svojim sposobnostima i ne miješa se u poslove drugih?

- A. hrabrost
- B. mudrost
- C. pravednost
- D. umjerenost

(1 bod)

16. Kako se naziva etička teorija prema kojoj se ispravnost ljudskoga djelovanja prosuđuje na temelju ostvarene koristi za najveći broj ljudi?

- A. utilitarizam
- B. deontologija
- C. eudajmonizam
- D. perfekcionizam

(1 bod)

17. Koja je od navedenih tvrdnja sukladna kategoričkomu imperativu Immanuela Kanta?

- A. Sabrina pomaže svake subote u pučkoj kuhinji jer smatra da bi iz poštovanja prema ljudima tako trebali svi činiti.
- B. Lovro je pomogao Ani sa zadaćom iz matematike jer se nada da će ona njemu pomoći na ispitu iz kemije.
- C. Ante je donirao novac domu za nezbrinutu djecu i smatra da bi za taj čin trebao dobiti gradsko priznanje.
- D. Lucija sudjeluje u čišćenju okoliša jer smatra da njezino djelovanje ima dobre posljedice za velik broj ljudi.

(1 bod)

II. Zadaci kratkoga odgovora

U sljedećim zadacima odgovorite kratkim odgovorom (riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom).
Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ovoj ispitnoj knjižici.
Točan odgovor donosi jedan bod.

18. Kako se u etici naziva moralno irelevantno djelovanje s obzirom na to da ne sadrži moralne vrijednosti?

(1 bod)

19. Kako se naziva filozofsko stajalište prema kojemu nije moguće slobodno djelovanje jer su ljudski postupci nužno uvjetovani prethodećim uzrocima?

(1 bod)

20. Kako se naziva djelovanje prema kojemu osoba isključivo brine o vlastitom interesu i ne obazire se na interese i potrebe drugih ljudi?

(1 bod)

21. Kako se naziva vrsta primijenjene etike koja proučava i prosuđuje vrijednosti, načela i dužnosti određene struke ili zanimanja s ciljem usklađivanja profesionalnoga djelovanja i moralnih načela?

(1 bod)

22. Pozorno pročitajte tekst.

Udruga civilnoga društva svojim je aktivnostima spriječila izgradnju termoelektrane u parku prirode jer bi izgradnja elektrane negativno utjecala na očuvanje okoliša i ugrozila brojne životinjske vrste.

Kako se naziva vrsta aktivizma opisana u tekstu?

(1 bod)

23. Kako se naziva etički i politički ideal kojim prestaju svi oružani sukobi i neprijateljstva među narodima i ljudima?

(1 bod)

III. Zadatci produženoga odgovora

U sljedećim zadatcima odgovorite s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak.

Odgovor upišite **samo** na predviđeno mjesto u ovoj ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi jedan bod.

24. Ukratko objasnite pojam morala.

(1 bod)

25. Ukratko objasnite etički pojam društveno odgovornoga poslovanja.

(1 bod)

IV. Zadatak esejskoga tipa

Pozorno pročitajte navedeni tekst. Prema ponuđenim smjernicama napišite esej s jasnom strukturom: uvodnim dijelom (postavljanjem teze ili hipoteze), središnjim dijelom (analizom i argumentacijom) i zaključkom (sintezom).

Tema eseja: **Što je pravedno i ispravno?**

U ljeto 2004. godine uragan Charley dotutnjao je iz Meksičkog zaljeva i, brišući sve pred sobom, preko Floride prešao na Atlantski ocean. Oluja je odnijela 22 žrtve i prouzročila 11 milijardi dolara štete. Na njenom je tragu nastala i rasprava o nabijanju cijena.

Na benzinskoj crpki u Orlando vrećice s ledom od dva dolara prodavane su po cijeni od 10 dolara. (...) Prodavaonice koje su obično nudile agregate za 250 dolara sada su tražile 2 tisuće (...).

Mnoge stanovnike Floride naljutile su te napuhane cijene. (...) Na Floridi postoji zakon o sprečavanju nabijanja cijena, (...). Neki su ekonomisti, međutim, iznosili argumente kako taj zakon – kao i javni gnjev – počiva na krivom shvaćanju. U srednjem vijeku filozofi i teolozi vjerovali su da se razmjena dobara treba ravnati po „pravednoj cijeni”, koju određuju tradicija ili unutrašnja vrijednost stvari. Ali u tržišnim društvima, primjećuju ekonomisti, cijene određuje ponuda i potražnja. Ne postoji nešto takvo kao što je „pravedna cijena” (...).

Zagovornik tržišta Jeff Jacoby, (...), iz sličnih je razloga iznio argumente protiv zakona o sprečavanju nabijanja cijena: „Nije varanje naplatiti ono što će tržište podnijeti. To nije ni pohlepno ni bezobrazno. To je način kako se alociraju dobra i usluge u slobodnome društvu.” (...) Potičući ponuđače da proizvedu više potrebnih dobara, naizgled neumjerene cijene „donose daleko više koristi nego štete”. Njegov je zaključak glasio: „Demoniziranjem dobavljača oporavak Floride neće se ubrzati. On će se dogoditi ako ih se pusti da se bave svojim poslom.” Glavni tužitelj Crist (...) objavio je u novinama (...) komentar u obranu zakona o sprečavanju varanja na cijenama: „U vrijeme izvanrednog stanja vlada ne smije stajati po strani kada se ljudima pretjerano naplaćuje dok spašavaju vlastite živote ili nakon uragana traže osnovna dobra za obitelj.” Crist je odbacio shvaćanje da su te „pretjerane” cijene odraz istinski slobodne razmjene (...).

Rasprava o nabijanju cijena koja je uslijedila nakon uragana Charley postavlja teška pitanja o moralu i zakonu – je li pogrešno to što se prodavatelji roba i usluga koriste prednošću uslijed prirodne katastrofe i naplaćuju bilo što što će tržište podnijeti? Ako je tako, što bi – ako išta – trebao učiniti zakon s tim u vezi? Bi li država trebala zabraniti nabijanje cijena, pa makar se time miješala u slobodu kupaca i prodavača da sklope sporazum kakav žele? (...)

Promotrimo li pobliže raspravu o nabijanju cijena, primijetit ćete da argumenti u prilog i protiv zakona o sprečavanju nabijanja cijena počivaju na trima idejama: maksimaliziranju blagostanja, uvažavanju slobode i promicanju vrline. Svaka od njih ukazuje na različiti put promišljanja pravednosti.

Standardni argumenti u korist slobodnog tržišta počivaju na dvjema tvrdnjama – jednoj o blagostanju, a drugoj o slobodi. Prvo, tržište promiče blagostanje društva u cjelini time što ljude potiče da marljivo rade i pribavljaju dobra koja drugi ljudi žele. (...) Drugo, tržište poštuje slobodu;

umjesto da dobrima i uslugama nameće određenu vrijednost, tržište dopušta ljudima da sami biraju koju će vrijednost predati stvarima koje razmjenjuju. (...)

Kako odgovaraju branitelji tog zakona? Prvo, objašnjavaju da nabijanje neumjerenih cijena u teškim vremenima ne služi pretjerano blagostanju društva u cjelini. Čak i ako visoke cijene izazivaju veću ponudu dobara, tu pogodnost treba procijeniti u usporedbi s teretom koji takve cijene nameću onima koji si ih najmanje mogu priuštiti. (...) Pobornici zakonā o nabijanju cijena tvrde da svaka procjena općeg blagostanja mora uračunati i bol i patnju onih koje takve cijene mogu u nuždi lišiti osnovnih uvjeta za život. Drugo, oni koji brane zakone o sprečavanju nabijanja cijena uporno tvrde da, u određenim okolnostima, slobodno tržište nije zaista slobodno. (...) „Kupci pod pritiskom nisu slobodni. Kada plaćaju za nužne stvari kao što je siguran smještaj, njihovi su postupci iznuđeni.” (...)

Dakle, da bismo odlučili jesu li zakoni o sprečavanju nabijanja cijena opravdani, trebamo ocijeniti ta međusobno konkurentna objašnjenja dobrobiti i slobode.

Ali moramo razmotriti još jedan argument. Znatan dio javne podrške zakonima o sprečavanju nabijanja cijena proizlazi iz nečeg instinktivnijeg od blagostanja ili slobode. Ljudi su bijesni na „lešinare” koji pljačkaju iskorištavajući očaj drugih, i žele da oni budu kažnjeni – a ne nagrađeni s neba palim dobicima. (...) ogorčenost zbog nabijanja cijena nije samo bezumna ljutnja. Ona ukazuje na moralni argument koji vrijedi uzeti ozbiljno. Ogorčenost je posebna vrsta ljutnje koju osjećate kada vjerujete da ljudi dobivaju ono što ne zaslužuju. Takva je ogorčenost ljutnja zbog nepravde (...) [a što] implicira tezu koja se može nazvati argumentom vrline: Pohlepa je porok, loš način bivstvovanja, osobito onda kad navodi ljude da zatvore oči pred patnjom drugih. To nije samo osoban porok; on je u neskladu s građanskom vrlinom. U vremenima nevolje, dobro društvo djeluje zajednički (...). Društvo u kojem ljudi u vremenima krize izrabljuju svoje bližnje radi financijskog dobitka nije dobro društvo. Pretjerana gramzivost stoga je porok koji bi dobro društvo, ako je moguće, trebalo suzbijati. Zakoni o sprečavanju nabijanja cijena ne mogu istjerati pohlepu, ali barem mogu obuzdati njen najbesramniji izraz i pokazati da ga društvo osuđuje. (...)

Priznanje moralne snage argumenta vrline ne znači ustrajanje na tome da on uvijek mora prevagnuti nad drugim obzirima. U nekim slučajevima mogli biste zaključiti da zajednica pogođena uraganom treba sklopiti ugovor s vragom – dopustiti nabijanje cijena u nadi da će odsvuda privući vojsku krovopokrivača i građevinskih poduzetnika, čak i ako to znači moralno odobravanje pohlepe. Popravak krovova sada, a društveno tkivo kasnije. Važno je, međutim, zapaziti da se u raspravi o zakonima o sprečavanju nabijanja cijena ne radi naprosto o blagostanju i slobodi. Riječ je i o vrlini – o kultiviranju stavova i sklonosti, karakternih osobina, o kojim ovisi dobro društvo. (...)

Pitanje ubrzava li neka politička mjera privredni oporavak ili potiče privredni rast, ne traži donošenje suda o preferencijama ljudi. (...) Argument vrline, nasuprot tome, počiva na sudu da je pohlepa porok koji bi država trebala suzbijati. Ali tko bi trebao suditi što je vrlina, a što porok? Nisu li građani i građanke pluralističkih društava nesuglasni u takvim stvarima? I nije li opasno sudove o vrlini nametati zakonom? Suočeni s takvim brigama, mnogi drže da bi u pitanjima vrline i poroka vlast trebala biti neutralna; ne bi trebala nastojati podržavati dobre stavove ili suzbijati loše. (...)

Ta dilema ukazuje na jedno od velikih pitanja filozofije: teži li pravedno društvo promicanju vrline svojih građanki i građana? Ili bi zakon trebao biti neutralan spram konkurentnih koncepcija vrline, tako da građani i građanke mogu slobodno birati najbolji način života za sebe? (...)

prilagođeno prema: Michael J. Sandel, *Pravednost: kako ispravno postupiti?*

Smjernice za pisanje

U eseju odredite pojmove:

- pravedna cijena
- slobodna razmjena
- porok pohlepe
- osobna i građanska vrlina
- pravedno društvo.

U eseju odgovorite na postavljena pitanja i zadatke:

1. Objasnite koji se ekonomski i etički argumenti navode u tekstu u prilog neograničenoj tržišnoj razmjeni dobara.
2. Objasnite koji se etički argumenti u tekstu navode u prilog zakonu o sprečavanju nabijanja cijena.
3. Treba li, prema Vašem mišljenju, pravedno društvo zakonima promicati vrline svojih građana ili pak pravedno društvo treba poštivati slobodu svake osobe da odabere vlastitu koncepciju dobrog života? Ukratko objasnite svoj stav.

Argumentaciju u eseju potkrijepite primjerima:

1. moralno neopravdanih zakona u povijesti ili suvremenosti
2. zakona čija je svrha sprečavanje poroka i koji doprinose osobnim i građanskim vrlinama.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Prazna stranica

Prazna stranica

Prazna stranica

Prazna stranica